

2021/2025(INI)

27.5.2021

ARVAMUS

Esitaja: petitsioonikomisjon

Saaja: kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon

komisjoni 2020. aasta aruande kohta, mis käsitleb õigusriiki –
COM(2020)0580

(2021/2025(INI))

Arvamuse koostaja: Margrete Auken

PA_NonLeg

ETTEPANEKUD

Petitsioonikomisjon palub vastutaval kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjonil lisada oma resolutsiooni ettepanekusse järgmised ettepanekud:

1. rõhutab petitsioonikomisjoni vastutust võimalike õigusriigi põhimõtte rikkumiste tuvastamisel ja nende eest hoiatamisel, võttes arvesse murelikelt kodanikelt saadud arvukaid petitsioone õigusriigi põhimõtte rikkumiste kohta nende koduriikides ning võttes arvesse selliste rikkumiste tagajärgi nende elule; rõhutab, et õigusriigi põhimõtete puudulik rakendamine ohustab ELi eesmärkide nõuetekohast ja õigeaegset saavutamist eri poliitikavaldkondades; on kindlalt veendunud, et liidu kodanike põhiõigused on tulemuslikult tagatavad vaid siis, kui kehtib õigusriigi põhimõte, ja et liidu kodanike õiguste täielik kaitse kogu liidus on tagatud ainult siis, kui kõik liikmesriigid järgivad kõiki õigusriigi põhimõtteid; on arvamusel, et puudused ühes liikmesriigis mõjutavad teisi liikmesriike ja liitu tervikuna, ning rõhutab sellega seoses ELi institutsioonide vastutust õigusriigi põhimõtte kohaldamisel liikmesriikides;
2. palub komisjonil esitada oma tulevastes aruannetes hinnang selle kohta, kuidas tuvastatud puudused ja rikkumised tingimuslikkuse korra alusel tulevikus mõjutavad ELi rahaliste vahendite eraldamist; rõhutab õigusriigi tagamise vahendite otsustavat rolli Euroopa Liidu lepingu artiklis 2 sätestatud väärtuste tulemusliku rakendamise saavutamisel; kutsub seetõttu komisjoni üles tagama, et aruande järeldusi konkreetsete poliitikameetmete kujul tõhusalt rakendataks; palub komisjonil tagada oma tulevaste aruannete koostamisel vabaühenduste panuse ja avalike konsultatsioonide tulemuste suurem nähtavus;
3. rõhutab, et õigusriik hõlmab põhimõtteid nagu seaduslikkus, mis tähendab läbipaistvat, aruandekohustuslikku, demokraatlikku ja pluralistlikku protsessi seaduste kehtestamiseks, õiguskindlust, täidesaatva võimu omavoli keelamist, sõltumatute ja erapooletute kohtute pakutavat tulemuslikku kohtulikku kaitset ja kontrolli, sealhulgas põhiõiguste järgimise küsimuses, võimude lahusust ja võrdsust seaduse ees;
4. märgib, et vaatamata parlamendi korduvatele nõudmistele ei hõlma komisjoni 2020. aasta aruanne õigusriigi kohta selliseid olulisi valdkondi nagu demokraatia ja põhiõigused, mille järelevalvet tuleks pidada sama tähtsaks ja mille raames tuleks jälgida vähemustesse kuuluvate inimeste õigusi, kusjuures vähemused hõlmavad ka rahvus- ja keelevähemusi; rõhutab, et parandada tuleb Euroopa Liidu põhiõiguste harta kohaldamist, kuna eurooplaste ootused ületavad harta tegeliku kohaldamisala piire; palub komisjonil tagada oma järgmises aruandes kõigi Euroopa Liidu lepingu artiklis 2 sätestatud liidu alusväärtuste võrdne kohtlemine; on veendunud, et suurema pluralismi ja täieliku usaldusväarsuse tagamiseks peab komisjon iga-aastase aruande koostamisse kaasama võimalikult palju sidusrühmi, pöörates eelkõige tähelepanu välistesse organisatsioonidesse kuuluvatele õiguspraktikutele ja põhiõiguste ekspertidele, ning andma tuvastatud puuduste suhtes võetavate järelemeetmete kohta selgeid juhiseid;
5. märgib, et kodanikud on esitanud arvukalt petitsioone vähemuste, eelkõige LGBTI-inimeste kogetava diskrimineerimise kohta; mõistab kindlalt hukka paljudes petitsioonides esile tõstetud asjaolu, et mõne liikmesriigi ametiasutused ja valitud ametiisikud diskrimineerivad süstemaatiliselt LGBTIQ-inimesi ja õhutavad vaenukõnet

nende vastu; tunneb sellega seoses heameelt komisjoni lubaduse üle esitada 2021. aasta lõpuks algatus Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 83 lõike 1 kohase ELi piiriüleste kuriteoliikide loetelu laiendamiseks, et see hõlmaks ka vaenukuritegusid ja -kõnet, sealhulgas juhul, kui need on suunatud LGBTIQ-inimeste vastu;

6. rõhutab, et liit kuulub maailma kõrgeimate õigusriigi standarditega piirkondade hulka, kuid tal napib ikka veel struktuurseid vahendeid, et võidelda õigusriigi põhimõtete rikkumise vastu; kritiseerib nõukogu suutmatust teha edusamme sanktsioonide rakendamisel käimasolevates ELi lepingu artikli 7 kohastes menetlustes; kutsub komisjoni üles parandama oma terviklikku õigusriigi metoodikat, kehtestades tõhusamad, läbipaistvamad ja selgemad eeskirjad, et tagada õigusriigi põhimõtte objektiivne austamine kõigis liikmesriikides, võttes arvesse kõigi ELi kodanike muresid; toonitab, et õigusriigi põhimõtete rikkumiste käsitlemiseks tuleb igal juhul täielikult ja tulemuslikult kasutada kõiki liidu tasandi vahendeid, sealhulgas rikkumismenetlusi, tingimuslikkuse määruises sätestatud menetlusi, õigusriigi raamistikku ja Euroopa Liidu lepingu artiklit 7; rõhutab, et petitsioonides väljendatakse kodanike suurt ootust, et rikkumiste lõpetamiseks reageeritakse liidu tasandil nõuetekohaselt ja kiirelt; rõhutab, et sagedasemad teabekogumissioonid võimaldaksid selliseid rikkumisi paremini mõista, neid käsitleda ja nende suhtes järelmeetmeid võtta;
7. palub komisjonil tulemuslikumalt ja aegsamini kasutada oma õigust kaevata liikmesriik Euroopa Liidu Kohtusse, paludes kohtult ajutiste meetmete kohaldamist, et mitte tekitada õigusriigile veelgi suuremat ja korvamatut kahju;
8. nõuab õigusriiki käsitleva aruande rakendamist arvesse võttes ja kooskõlas komisjoni seisukohtadega Bulgaaria ja Rumeenia koostöö- ja jälgimiskorra lõpetamist;
9. peab kahetsusväärseks, et mõnes liikmesriigis vastu võetud reformid on tõsiselt ohustanud kohtusüsteemi sõltumatust, kuna need suurendavad täidesaatva ja seadusandliku võimu mõju selle toimimisele ja sunnivad seetõttu komisjoni algatama ELi lepingu artikli 7 kohaste menetluste raames rikkumismenetlusi ja juhtima tähelepanu probleemidele;
10. tuletab meelde, et Euroopa Parlamendi petitsioonikomisjon on üle kümne aasta saanud petitsioone, milles väga paljud mittediskrimineerimise Saksamaa noorsooameti (Jugendamt) poolt ja noorsooameti meelevaldsed meetmed lastega seotud piiriülese mõjuga perevaidlustes, muu hulgas vanemliku vastutuse ja lapse isikuhooldusõiguse küsimustes; on seisukohal, et diskrimineerivaid tavadid tuleks pidada õigusriigi põhimõtte rikkumiseks; kutsub komisjoni üles aktiivselt tegutsema, tagamaks, et laste hooldusõiguse piiriüleste juhtumite käsitlemisel kasutatakse lapsevanemate suhtes kogu liidus õiglasi ja järjepidevaid mittediskrimineerivaid tavadid;
11. mõistab hukka teatavates liikmesriikides korraldatud poliitilised rünnakud ja meediakampaaniad kohtunike ja prokuröride vastu, kes on avalikes seisukohavõttudes tauninud reforme, mis ohustavad kohtusüsteemi sõltumatust; rõhutab, et Euroopa

Inimõiguste Kohus kinnitas oma hiljutises otsuses¹ taas, et prokuröridel ja kohtunikel on väljendusvabadus osalemaks avalikes aruteludes korruptsioonivastast võitlust ja kohtusüsteemi mõjutavate seadusandlike reformide üle ning üldisemalt kohtusüsteemi sõltumatust käsitlevate küsimuste üle;

12. rõhutab, et sõltumatute ja erapooletute kohtusüsteemide tagamine on ülimalt tähtis, kuna need võimaldavad võidelda korruptsiooni vastu, kaitsta liidu finantshuve seoses ELi rahaliste vahendite nõuetekohase kasutamise ja suurendada kodanike usaldust kohtusüsteemi vastu;
13. kutsub komisjoni üles ka edaspidi rangelt ja objektiivselt hindama, kas ajakirjandusvabadust austatakse kõigis liikmesriikides; rõhutab, et COVID-19 pandeemia on kinnitanud, kui oluline on tugevdada sõltumatut ajakirjandust, rikkumisest teatajate kaitset ja juurdepääsu mitmekesisele teabele, sest see võimaldab tagada õigusriigi ja demokraatliku vastutuse, andes kodanikele faktiliselt kontrollitud teavet ja seeläbi aidates võidelda desinformatsiooni vastu; taunib tõsiasja, et mitmes liikmesriigis kogevad ajakirjanikud, eriti naisajakirjanikud, üha enam füüsilist ähvardamist ja veebipõhist ahistamist, kusjuures tagajärjeks on pahatihti enesetsensuur, mis kahjustab kodanike õigust teabele; kritiseerib asjaolu, et ajakirjanike vastu on kasutatud vaigistuskaebusi – üldsuse osalemise vastaseid strateegilisi hagisid, mille eesmärk on kritiseerijaid tsenseerida, hirmutada ja vaikima sundida, koormates neid õiguskaitsekuludega, kuni nad kriitikast loobuvad; kutsub komisjoni üles suurematele pingutustele tagamaks, et liikmesriigid täidavad oma kohustust tagada ajakirjanikele soodne keskkond, kaitsta nende turvalisust ning edendada ennetavalt meediavabadust ja meedia mitmekesisust;
14. peab kahetsusväärseks, et mitme liikmesriigi valitsus on COVID-19 pandeemia ajal salastanud riigihankeid käsitleva teabe, mistõttu ametiasutustes on suurenenud korruptsioonioht ja kodanike seas usaldamatus; palub neil liikmesriikidel need kuritarvilikud meetmed tühistada ning tagada ajakirjanikele ja kodanikele täielik läbipaistvus;
15. märgib murelikult, et lepingud, mille komisjon on sõlminud COVID-19 vaktsiine tootvate äriühingutega, sisaldavad klausleid, mida ei ole veel avalikustatud;
16. rõhutab, et Euroopa Liidu Kohus kinnitas hiljuti, et kodanikuühiskonna organisatsioonid peavad saama tegutseda ilma riigi põhjendamatu sekkumiseta, tõdedes, et ühinemisvabadus on üks demokraatliku ja pluralistliku ühiskonna põhialustest; on tõsiselt mures selle pärast, et teatavate rände ja LGBTI+ õiguste valdkonnas tegutsevate vabaihenduste vastu korraldatakse laimukampaaniaid ning nende tegutsemisruum kodanikuühiskonnas on väga piiratud; kutsub komisjoni üles hoogustama vaigistuskaebuste eksperdirühma tööd, nagu on ette nähtud Euroopa demokraatia tegevuskavas, ning tagama, et vaigistuskaebuste probleemi käsitletakse ka uutes seadusandlikes ettepanekutes; kordab, et kodanikuühiskond on tugeva demokraatia alus ning kodanikuühiskonna tegevusruumi ahendamine suurendab demokraatia ja õigusriigi põhimõtte ja põhiõiguste rikkumisi; kordab, et liidu institutsioonid peaksid pidama esindusühenduste ja kodanikuühiskonnaga avatud, läbipaistvat ja korrapärast dialoogi;

---

¹ Euroopa Inimõiguste Kohtu 5. mai 2020. aasta otsus kohtuasjas Kövesi vs. Rumeenia, avaldus nr 3594/19, ECLI:CE:ECHR:2020:0505JUD000359419.

rõhutab, et riigihangete hea juhtimise tagamiseks tuleb võtta kindlamaid kaitsemeetmeid ning vabauhenduste ja kodanikuühiskonna organisatsioonide tegevus on selles sektoris kuritarvituste vastu võitlemisel samuti väga tähtis;

17. rõhutab vajadust suurendada ELi kodanike ja elanike teadlikkust riiklikul ja ELi tasandil kättesaadavatest vahenditest ja menetlustest, et kontrollida otsustajate tegevust ja võtta nad vastutusele, tagada õigusriigi põhimõtte austamine ja teatada selle rikkumistest; tuletab meelde, et üks selline vahend on Euroopa Parlamendile esitatavad petitsioonid; rõhutab, et usaldust institutsioonide vastu aitab oluliselt suurendada õiguskaitsevahendite kättesaadavus õigusriigi põhimõtte rikkumise ohvritele ning liikmesriigid peavad selle tagama; kutsub sellega seoses komisjoni üles esitama vastutavatele ametiasutustele konkreetseid soovitusi inimestele nende põhiõiguste rikkumise korral hüvitise pakkumise kohta;
18. nõuab, et korruptsioonivastases võitluses järgitaks terviklikku lähenemisviisi, mis põhineb ennetus- ja repressiivmeetmetel, mille eelduseks on muu hulgas tõhusad korruptsioonivastased õigusraamistikud, kõrgeimad läbipaistvus- ja aususstandardid ühiskonna kõigis sektorites, sõltumatud ja erapooletud kohtusüsteemid, millega tagatakse korruptsioonivastaste õigusnormide tulemuslik täitmine, samuti tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad karistused, sealhulgas korruptsioonist saadud tulu tõhus sissenõudmine;
19. rõhutab, et vältimaks välist sekkumist liikmesriikide suveräänsetesse õigustesse ja demokraatiasse ning ELi demokraatlikesse institutsioonidesse, tuleks vabauhendusi kohustada oma rahastamisallikad avalikustama; rõhutab, et läbipaistvuse põhimõttest ja Euroopa kodanike teabe saamise õigusest kinnipidamiseks peavad kõik Euroopa asutused avaldama loetelu kõigist vabauhendustest, keda nad rahastavad, ja rahastussummadest;
20. peab kahetsusväärseks, et koostöö- ja jälgimiskorra kohaldamine takistab endiselt teatavaid ELi kodanikke vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevast alast täit kasu saamast;
21. rõhutab, et ELi kodanikele ja elanikele tuleks ELis liikumisvabadusega seotud õiguste kasutamisel tagada piisavad õigusriigi standardid; toonitab, et hooaja- ja piirialatöötajatele tuleb juhul, kui nad töötavad muus liikmesriigis, täies ulatuses tagada sotsiaal- ja meditsiiniline kaitse ning reaalselt kättesaadav õiguskaitse;
22. rõhutab, et ELi ja selle liikmesriikide suutlikkusest kaitsta õigusriiki sõltub nende rahvusvaheline kuvand ja usaldusväärsus õigusriigi, demokraatia ja inimõiguste edendamisel liidust väljaspool; hoiatab ohu eest, et kolmandad riigid võivad sekkuda kõigisse ELi tasandi demokraatlikesse protsessidesse muu hulgas rahvusvaheliste korruptsiooniskeemide kaudu, mis seavad ELis ohtu õigusriigi; rõhutab, et liidust väljaspool elavaid ELi kodanikke tuleb suhtluses oma päritoluliikmesriigi ametiasutuste ja ELi ametiasutustega kohelda õigusriigi põhimõtte kohaselt.

TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA NÕUANDVAS KOMISJONIS

Vastuvõtmise kuupäev	27.5.2021
Lõpphääletuse tulemus	+: 24 -: 7 0: 0
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Andris Ameriks, Marc Angel, Margrete Auken, Jordan Bardella, Markus Buchheit, Ryszard Czarnecki, Eleonora Evi, Agnès Evren, Gheorghe Falcă, Emmanouil Fragkos, Mario Furore, Gianna Gancia, Ibán García Del Blanco, Alexis Georgoulis, Radan Kanev, Stelios Kypouropoulos, Cristina Maestre Martín De Almagro, Dolors Montserrat, Ulrike Müller, Emil Radev, Sira Rego, Frédérique Ries, Monica Semedo, Yana Toom, Loránt Vincze, Stefania Zambelli, Tatjana Ždanoka, Kosma Złotowski
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed	Pina Picierno, Domènec Ruiz Devesa, Rainer Wieland

NIMELINE LÕPPHÄÄLETUS NÕUANDVAS KOMISJONIS

24	+
EPP	Agnès Evren, Gheorghe Falcă, Radan Kanev, Stelios Kympouropoulos, Dolors Montserrat, Emil Radev, Loránt Vincze, Rainer Wieland
S&D	Andris Ameriks, Marc Angel, Ibán García Del Blanco, Cristina Maestre Martín De Almagro, Pina Picierno, Domènec Ruiz Devesa
Renew	Ulrike Müller, Frédérique Ries, Monica Semedo, Yana Toom
NI	Mario Furore
The Left	Alexis Georgoulis, Sira Rego
Verts/ALE	Margrete Auken, Eleonora Evi, Tatjana Ždanoka

7	-
ECR	Ryszard Czarnecki, Emmanouil Fragkos, Kosma Złotowski
ID	Jordan Bardella, Markus Buchheit, Gianna Gancia, Stefania Zambelli

0	0
-	-

Kasutatud tähised:

+ : poolt

- : vastu

0 : erapooletu